

VAI TRÒ THƯ VIỆN SỐ TRONG VIỆC ĐÁP ỨNG DỊCH VỤ THÔNG TIN TẠI THƯ VIỆN ĐẠI HỌC NHA TRANG

VŨ XUÂN QUỲ
GD Thư viện
Đại học Nha Trang

Sự phát triển của thông tin và yêu cầu phục vụ cho đào tạo, nghiên cứu đòi hỏi Thư viện phải đặc biệt chú ý củng cố và phát triển các loại hình dịch vụ. Thư viện Trường đại học Nha Trang không nằm ngoài xu thế đó.

Đã đến lúc mở toang các cánh cửa của “tháp ngà” thư viện truyền thống để giải phóng toàn bộ nguồn tài nguyên cho người dùng sử dụng bất cứ lúc nào và bất cứ đâu.

Chủ trương xây dựng thư viện số của Thư viện Đại học Nha Trang đã được xác định từ lâu và được đưa vào kế hoạch phát triển chiến lược thư viện với mục tiêu và lộ trình thực hiện rõ ràng.

Chiến lược ấy đúng với yêu cầu, đúng với xu thế tất yếu, từ đó được sự ủng hộ và tạo điều kiện tốt của lãnh đạo nhà trường - yếu tố vô cùng quan trọng mà rất nhiều thư viện của các trường đang phải hàng ngày hàng giờ mong đợi, thậm chí phải “đấu tranh thuyết phục” cũng chưa chắc đã được như ý muốn.

Một khi đã xây dựng được thư viện số thì sẽ đáp ứng được hầu hết những khó khăn về dịch vụ thông tin vốn là sự ao ước lâu nay của thư viện truyền thống.

Thư viện số là cuộc cách mạng về dịch vụ thông tin. Nhất là khi kết hợp qua cổng thông tin điện tử thì hiệu quả dịch vụ ấy sẽ được tăng lên nhiều lần.

Thư viện đại học Nha Trang đã phần đầu theo hướng đó và bước đầu đã có những kết quả tốt. Với số lượng người dùng khoảng trên 20.000 sinh viên đại học, gần 2.000 học viên cao học, nghiên cứu sinh và được trải rộng khắp nước thì những dịch vụ này đã có những tác dụng vô cùng hữu ích.

Muốn làm được, trước tiên phải có nguồn tư liệu phong phú. Thư viện Trường đại học Nha Trang đã được đầu tư kinh phí phù hợp và được đưa vào kế hoạch phát triển tài nguyên cụ thể hàng năm. Kinh phí đó từ các dự án quốc tế (chủ yếu), từ nguồn kinh phí ngân sách của Trường (quan trọng) và các nguồn tài trợ khác

(không thể thiếu). Ngoài các nguồn đó, còn huy động từ kinh phí và tài liệu của chính người dùng thư viện để tái đầu tư cho nguồn tài nguyên thông qua phí sử dụng của người dùng và cập nhật bài giảng số của cán bộ giảng dạy để phục vụ lại chính họ. Thư viện Trường đại học Nha Trang đã tận dụng mọi cơ hội để biến các nguồn đó thành hiện thực.

Nguồn tài nguyên số của Thư viện Trường đại học Nha Trang được ưu tiên hơn hẳn so với tài liệu văn bản, trong đó tài liệu số ngoại văn (chủ yếu là tiếng Anh) được cập nhật liên tục để hỗ trợ người dùng về kiến thức lẫn nâng cao khả năng ngoại ngữ khi khai thác sử dụng.

Ngoài tài liệu mua, Thư viện Trường đại học Nha Trang đã được trang bị máy số hóa bán tự động tốc độ cao để số hóa tài liệu in, bổ sung vào thư viện số phục vụ cho sinh viên của trường không mang mục đích thương mại. Hiện nay chúng tôi đang dần số hóa tài liệu in của thư viện truyền thống để giúp người dùng có nhiều kênh tiếp cận với tài nguyên thư viện một cách nhanh chóng, tiện lợi. Việc số hóa cũng tiết kiệm khá nhiều kinh phí cho việc mua tài liệu in và tài liệu số.

Cùng với phát triển tài nguyên, thư viện Trường đại học Nha Trang còn đầu tư xây dựng phần mềm quản lý thư viện số một cách cơ bản và chuyên nghiệp so với

các phần mềm miễn phí hiện nay. Với các modul tiện ích, phần mềm cung cấp hầu hết các gói dịch vụ thông tin theo mọi nhu cầu tra cứu, cũng như đáp ứng các yêu cầu quản lý tài nguyên, quản lý và phục vụ người dùng. Người dùng thư viện Đại học Nha Trang có thể tham khảo tài nguyên theo ý muốn trong số hơn 6.000 bản sách toàn văn của thư viện số. Các gói tiện ích đó, nếu phải hoạt động trên môi trường thư viện truyền thống sẽ phải tốn rất nhiều công sức và thời gian của những cán bộ làm công tác dịch vụ thông tin.

Cổng thông tin điện tử tích hợp với phần mềm thư viện số là công cụ mở rộng khả năng kết nối với các nguồn dữ liệu khác, giúp người dùng thư viện nhanh chóng tìm kiếm tài liệu hữu ích, đồng thời cũng là phương tiện đắc lực cho hoạt động liên thư viện, đẩy nhanh sự kết hợp chia sẻ và hỗ trợ tài nguyên của nhóm thư viện các trường có cùng nhu cầu tài nguyên. Cổng thông tin điện tử thư viện Trường đại học Nha Trang mới ra mắt từ đầu năm 2012 nhưng đã có gần 200.000 lượt người truy cập. Số lượng đó đang được tăng lên nhanh chóng hàng ngày.

Thực tế cho thấy, khi có cổng thông tin điện tử và phần mềm thư viện số thì khả năng kết nối chia sẻ lẫn nhau nguồn tài nguyên giữa các thư viện tương ứng sẽ trở nên hết sức đơn giản. Nó giải được bài

toán mà những người làm công tác thư viện đang đi tìm lời giải. *Liên chi hội thư viện đại học phía Nam* lâu nay cũng đã đưa ra nhiều mô hình, nhưng chưa tìm được sự đồng thuận, ủng hộ của các thành viên. Nếu có sự hỗ trợ của thư viện số và công nghệ thông tin điện tử thì các thành viên sẽ tự nguyện tìm đến nhau, hợp tác chia sẻ thông tin theo hình thức hai bên cùng có lợi. Đó là yếu tố để nhanh chóng gắn kết, đảm bảo hiệu quả và lâu dài giữa các thư viện đại học.

Công nghệ thông tin điện tử không những là cầu nối người dùng thư viện với các nguồn tài liệu khổng lồ khác, mà còn là kênh quảng bá tài nguyên và hình ảnh của thư viện hữu hiệu. Ngoài tên miền độc lập, công nghệ thông tin điện tử của thư viện còn *link* từ công nghệ thông tin điện tử Trường Đại học Nha Trang với vị trí dễ tìm kiếm nhất.

Đầu tư cho thư viện số kèm theo đầu tư về nhân lực và trang thiết bị cho cá nhân cán bộ thư viện để làm việc. Chủ trương của Thư viện Trường đại học Nha Trang là tăng cường đường truyền, xây dựng không gian tra cứu, đồng thời giảm bớt đầu tư phương tiện dùng chung cho người dùng, bởi các phương tiện tra cứu này đã và đang được cá nhân hóa bằng máy tính xách tay.

Tất cả các công việc trên sẽ thay đổi hình ảnh thư viện đại học với những kho sách mênh mông, những phòng máy tính và đa phương tiện đồ sộ, đầu tư mua sắm và vận hành tốn kém nhưng lại nhanh chóng lạc hậu, “bỏ thì thương, vương thì tội”. Thay vào đó, khu vực phục vụ trên không gian mạng, khu vực phát triển và xử lý kỹ thuật tài nguyên sẽ trở nên rất tập nập, sôi động. Và dĩ nhiên xu thế thư viện số sẽ đóng vai trò chủ đạo trong hoạt động thư viện đại học; thư viện truyền thống sẽ dần trở thành thực thể hỗ trợ phục vụ và một địa chỉ văn hóa của nhà trường. Đó sẽ là hình ảnh của thư viện – trung tâm cho đào tạo, nghiên cứu của một trường đại học.

Nếu thư viện đại học tập trung xây dựng và phát triển được thư viện số đúng nghĩa thì hiệu quả phục vụ sẽ tăng lên nhanh chóng, đó cũng chính là hiệu quả của dịch vụ thông tin mà người sử dụng thư viện đang rất mong đợi. Họ sẽ được tạo điều kiện để tự phục vụ, chủ động tìm kiếm thông tin theo yêu cầu, thay cho việc ngồi chờ thư viện phục vụ cho mình, nhất là trong điều kiện các trường đang chuyển đổi mạnh mẽ theo học chế tín chỉ như hiện nay. Đó cũng là giải pháp hữu hiệu nhất nhằm giải quyết vấn đề dịch vụ thông tin thư viện mà chúng ta đang bàn luận.